

WIN!
KAARTEN VOOR
**PATRICIA
KAAS**

EN ROUTE

FRANKRIJK IN 'T BIJZONDER

#131 NAJAAR 2012

Cocorico!
Mon vrai métier,
c'est la nuit ...

Arthur Japin:
'In Frankrijk zitten
we midden in de
prehistorie'

Ostréiculture
Franse oesterkwekers
over hun grote passie

De ruwe charme van
Belle-Île-en-Mer

VAL DE LOIRE

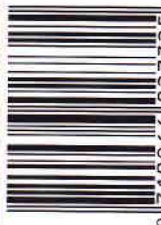
OP DE GRENS VAN WERKELIJKHEID EN ILLUSIE

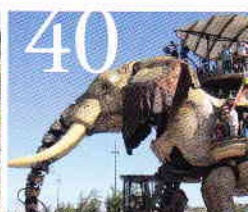
Parijs theaterdrieluik
Cabaret, Toneel & Travestie

Wie was kroonprins
Lodewijk XVII?

KWARTALUITGAVE ERK # P. 91.1872

0 1203

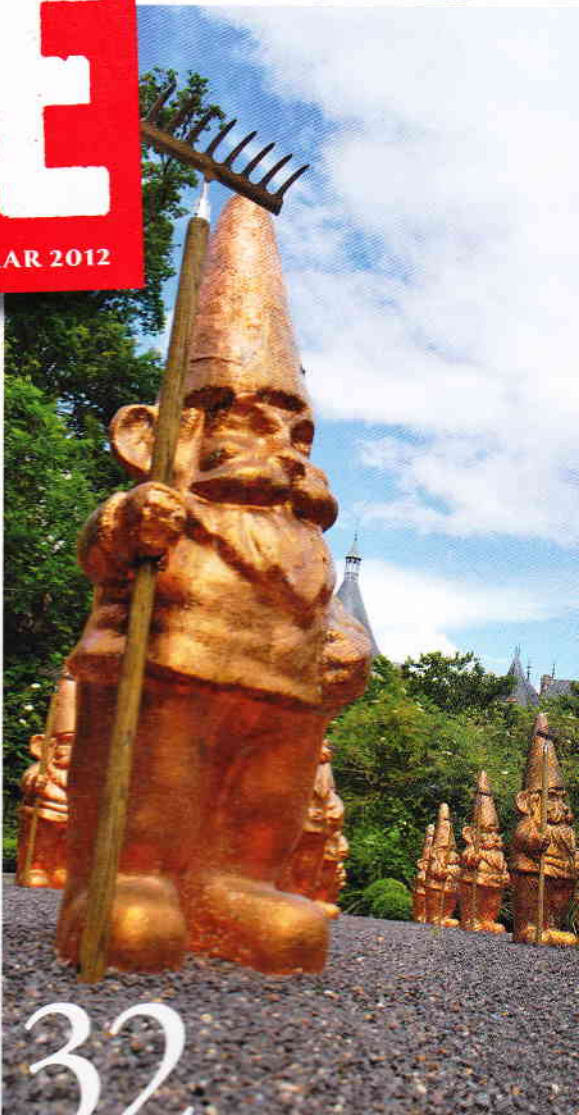
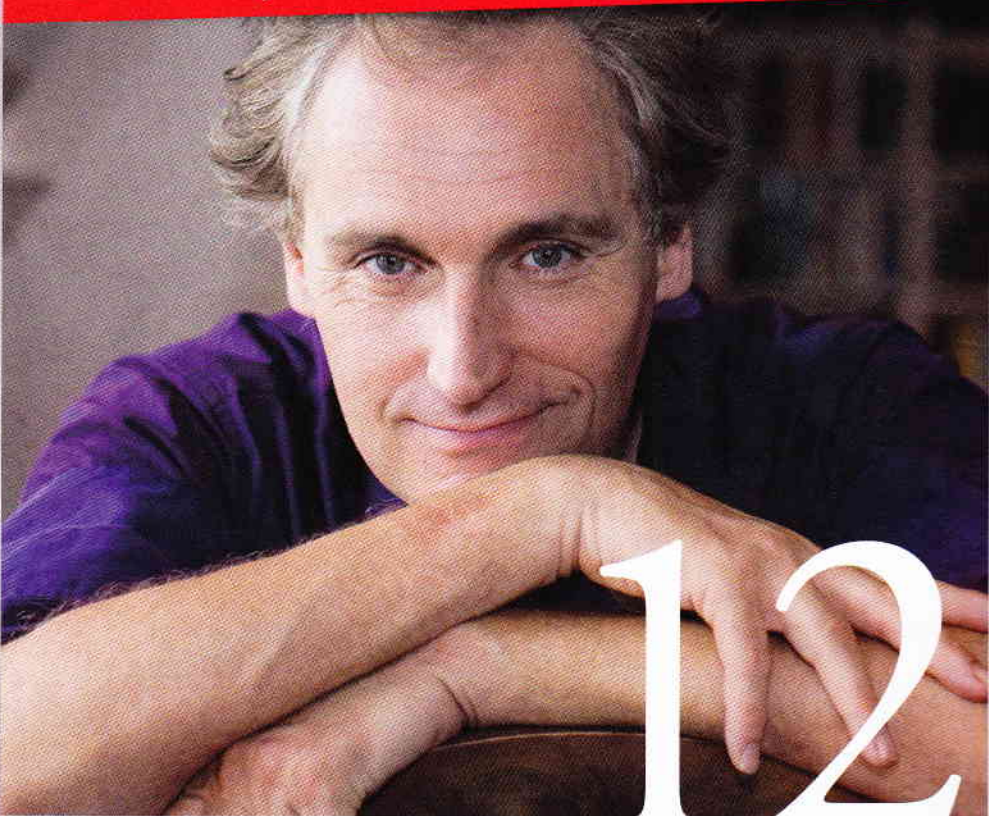

EN ROUTE

FRANKRIJK IN 'T BIJZONDER

#131 – NAJAAR 2012

ARTIKELN & REPORTAGES

- 25 Casanova at er vijftig per dag**
Op bezoek bij Franse oesterkwekers
- 48 Le petit Capet**
Het tragische lot van Lodewijk XVII
- 53 Brassempouy**
Een archeologische schatkamer
- 56 De ruwe charme van Belle-Île-en-Mer**

PARIJS THEATERDRIELUUK

- 62 Travestie: Chez Michou**
'Mijn Michettes zijn artiesten'
- 65 Toneel: Elsa Saladin**
'Crossmediale aanpak wordt steeds belangrijker'
- 68 Cabaret: Le Lapin Agile**
Kroniek van een fenomeen

INTERVIEWS

- 12 Arthur Japin**
'In Frankrijk zitten we midden in de prehistorie'
- 51 À bout portant: Danyel Gérard**
'Ik ben altijd in mezelf blijven geloven'

JAARGANG 27, NUMMER 131
NAJAAR 2012

UITGEVER

En Route is een uitgave van Publiëra Publishers en verschijnt 4 maal per jaar, www.publiera.nl

VERANTWOORDELIJK UITGEVER VOOR BELGIË

Publiëra Publishers,
Eekhoudriesstraat 67, B-9041 Gent

Vragen, suggesties, opmerkingen aan de redactie kunt u mailen naar info@publiera.nl of via de website www.enroute-magazine.nl

UITGEVER: Michiel Bom

HOOFDREDACTEUR: Andy Arnts

ART DIRECTOR: Marcel Reimer – M4Media

EINDREDACTIE: Arie Hoeftaak, Mariet Meijer

MEDEWERKERS: Lucia Alleman, Renate van der Bas, Marjolein Battefeld, Eveline Bijlsma, Paul le Blanc, Alice Broeksma, Inger Camps, Eva van Dorst, Cathelijne Esser, Karin de Koning, Wim Kruize, Paul van Laar, Giselle van Ommeren, Sander Out, Ton Proos, Friederike de Raat, Betty Rombout, Sacha de Rooij, Helene van Santen, Jaap Spa, Anouk van Vliet, Els van der Vos

ADVERTENTIES

www.enroute-magazine.nl/adverteren

DRUKWERK: PRinterface

Losse Verkoopprijs: € 5,45

ABONNEMENTEN:

Regulier Jaarabonnement En Route:
Nederland, België: € 26,50. Overige landen: € 36,50
Combinatieabonnement met Maison en France magazine (abonnement € 29,50):
Nederland, België: € 49,50. Overige landen: € 69,50.
Prijswijzigingen voorbehouden.

OPGAVE EN VRAGEN OVER ABONNEMENTEN:

WWW.ENROUTE-MAGAZINE.NL

Abonnementen worden aangegaan voor een bepaalde periode. Voortijdige beëindiging is niet mogelijk. Na deze eerste periode worden abonnementen automatisch omgezet in een abonnement voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 1 maand.

© 2012 - EN ROUTE

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden overgenomen of worden vermenigvuldigd.

Aan alle artikelen wordt de grootst mogelijke zorg besteed maar fouten zijn menselijk. Daarom kan geen verantwoordelijkheid worden aanvaard voor eventuele onvoorziene gevolgen, veroorzaakt door foute gegevens in dit magazine en/of onze website/nieuwsbrieven. We doen ons uiterste best om de rechten van de gebruikte tekst en afbeeldingen vooraf te controleren en voor zover mogelijk te vermelden cq toestemming te vragen. In een aantal gevallen is het echter niet mogelijk gebleken de oorspronkelijke rechthebbende te traceren.

Het Stendhal syndroom

Toen de Franse schrijver Stendhal in 1817 Florence bezocht, was hij zo verpletterd door de schoonheid van de stad en haar musea dat hij volledig in extase raakte. Zijn hartslag verdubbelde, het leven vloeide uit zijn aderen weg en hij liep te tolleren op zijn benen. En dat terwijl hij als notoire rokkenjager toch wel enige bekoring gewend was.

U lacht er misschien om, maar datzelfde kan ons ook treffen. Sterker nog, het is mij in Parijs al regelmatig overkomen dat ik mij, overrompeld door de schoonheid van een kerk of monument, aan een willekeurige Parisienne moest vastgrijpen om mijn evenwicht te bewaren. De meeste Françaises vatten dat doorgaans sportief op en begeleiden je dan naar het dichtstbijzijnde bankje. Gelukkig maar, anders zou je in Frankrijk geen leven hebben.

Toen ik onlangs in de Loirestreek was om de route voor dit nummer samen te stellen, gebeurde het me bijna dagelijks. Hoe meer kasteelorentjes ik zag, des te erger het werd. De rondleiding door het château de Chambord moest ik zelfs op de rug van een vrijwilliger maken, want zelf lopen was er niet meer bij. Zorg dus, als u besluit om de Loire-route (vanaf pagina 32) te gaan doen, voor goede begeleiding of overleg vooraf met uw huisarts.

Een bezoek aan Frankrijk is dus niet zonder gevaren. Toch gaan we er steeds weer heen, zoals auteur Arthur Japin die zich graag in de torenkamer van zijn huis in de Dordogne terugtrekt om ongestoord te kunnen schrijven. In deze En Route vertelt hij daarover, evenals over de Hugenoten en zijn bewondering voor Honoré de Balzac. Dat laatste was koren op mijn molen, want zelf ben ik ook een groot liefhebber van diens oeuvre. Balzac creëerde zijn eigen Stendhal-syndroom, door zich zo in zijn verhalen in te leven dat zijn personages echte vrienden van hem werden. Zo kon het gebeuren dat hij op zijn sterfbed wanhopig om de hulp van dokter Bianchon riep. Maar de geneesheer kwam niet, omdat die slechts in zijn boeken figuureerde. Balzac kwam trouwens uit Tours, gelegen in de ... Loirestreek. Dat verklaart veel. Wees dus dubbel gewaarschuwd.

Wie nu tóch die Loire-route wil wagen, én het presteert om in stabiele toestand de Atlantische kust te bereiken, mag zichzelf daar op een portie verse oesters trakteren. We laten in dit nummer diverse oesterkwekers aan het woord over deze glibberige lekkernij. Casanova consumeerde er naar verluidt vijftig per dag. Ook zijn hartslag verdubbelde en ook hij moest regelmatig vrouwelijke hulp inroepen om weer tot bedaren te komen. Denk dus niet dat aan het einde van de route al het gevaar geweken is ...

Soyez prudents !

ANDY ARNTS – Hoofdredacteur

TAAL

- 74 **Pris sur le vif**
- 75 **Approfondissement**
- 76 **Alliance Française des Pays-Bas**
- 77 **Le français**

COLUMNS

- 24 **Paul le Blanc**
belicht de veelzijdige vestingbouwer Vauban
- 71 **Helene van Santen**
over het Franse rookgedrag

EN VERDER

- 5 **Édito & colofon**
- 82 **Het volgende nummer, wie won wat? & En Route abonnee-evenementen**

**EN ROUTE
REIZEN**

pagina 80 + 81

membres d'équipe

CATHELIJNE ESSER ging voor En Route op bezoek bij auteur Arthur Japin om hem te interviewen. Net als Japin koestert ze een grote liefde voor ballet, theater en

literatuur. Naast haar journalistieke werk verzorgt Cathelijne de pr voor diverse uitgeverijen en is ze de stuwende kracht achter 'Not just any book'.

Wat is het idee achter 'Not just any book'?
Cathelijne: "Not Just Any Book" is een bureau voor boekmarketing en -promotie. Zo organiseren we voor lezers 'prereads' en blogtours. Bij een 'preread' lees je een boek al voor het in de winkel ligt. Je krijgt het cadeau en je schrijft er een recensie over die je online plaatst. Je ontdekt zo boeken die je anders misschien niet gezien had."

RENATE VAN DER BAS werkt als reisjournalist voor onder meer Het Parool en publiceerde in 2009 haar boek *Frankrijk Voorgoed*, met portretten van

Nederlanders die al lange tijd in Frankrijk wonen. In 2011 verscheen het vervolg: *Italië Voorgoed*. Voor En Route sprak ze met verschillende oesterkwekers in Bretagne en in de Languedoc-Roussillon.

Waarover zou Renate nog graag eens willen schrijven?

'Iedere stukjesschrijver wil natuurlijk ooit een keer die briljante, meeslepende roman publiceren. In feite biedt mijn leven daarvoor alle inspiratie. Sinds 1998 woon ik in de Aude, onder Carcassonne. Het land van de katharen, maar ook van massa's Noord-Europese immigranten met al hun onderlinge verwickelingen: menige place de l'Église zou hier net zo goed Peyton Place kunnen heten ...'

EVA VAN DORST woont sinds kort in de Touraine, waar zij met haar man onder meer brocante Franse meubelen restaureert en verhandelt. Daarnaast wijdt zij

zich aan haar verhalenbundel *Croissantje Pindakaas* met persoonlijke emigratie-avonturen. Toen we haar vroegen voor een bijdrage aan de Loire-special, mailde ze meteen een lijst met 23 onderwerpen!

Wat bepaalde Eva's keuze voor de Loirestreek?

'Al jaren trok Frankrijk als een magneet: ouders die in Frankrijk woonden, de passie voor brocante, het vieren van mijn bruiloft in de Bourgogne... Toen ik eenmaal de unieke kans kreeg om bij naaste familie op het landgoed te kunnen wonen, was de keuze snel gemaakt. Sindsdien genieten wij samen van het microklimaat, de cultuur en wijngaarden van de Touraine.'

12

12

HOCUS SPOCUS! ^[12]

TEKST: EVA VAN DORST-SMIT

Tegenover het kasteel van Blois neemt het Maison de la Magie jong en oud mee op reis door de magische wereld van illusionist Jean Eugène Robert-Houdin (1805-1871, geboren te Blois), de vader van de moderne magie. Ieder uur openen de ramen van het imposante gebouw en steken zes draken uitnodigend hun gouden koppen naar buiten.

Robert-Houdin, oorspronkelijk een horlogemaker, ontwikkelde vernuftige mechanieken die hij in pendules, klokken en horloges verwerkte. Deze ervaring kwam hem goed van pas toen hij de *Encyclopedie voor de Wetenschap van Amusement* ontdekte. Dit 17e-eeuwse naslagwerk introduceerde hem in de wereld van goochelarij en illusionisme. Zijn interesse in magie nam een vlucht. Robert-Houdin opende in Parijs het theater 'Soirées Fantastiques' en liet het publiek van de ene verbazing in de andere vallen; een risico dat je ook loopt als je het huis betreedt. Een 'Hallucinoscoop' laat je ervaren hoe het is om op de bodem van de oceaan te lopen, waarna je kunt bijkomen tijdens een ludieke theatervoorstelling waarin de goochelkunst centraal staat. Op de verscheidene etages tref je exposities aan. De 'rotonde' illustreert de evolutie van de magie door de eeuwen heen. De zaal met illusies doet je duizelen van gezichtsbedrog en spiegelingen. Robert-Houdins uitvindingen en mechanieken zijn te bewonderen in het museum dat zijn naam draagt.

13

14

steken we in het stadje Amboise de Loire over en rijden we via de rechteroever naar het wijngedebied Vouvray, bekend om zijn geslaagde pétillant. Deze parelwyn bevat minder 'belletjes' dan gewone mousserende wijn en werd door Rabelais omschreven als 'van taftzijde'. In La Cave des Producteurs de Vouvray, een drukbezochte wijnkelder met proefgelegenheid, liggen de grote flessen uitnodigend uitgesteld naast die van buurgemeente Montlouis aan de overkant van de Loire. Volgens ingewijden is de wijn uit Montlouis zelfs nog iets beter, omdat de wijngaarden daar meer zand bevatten en de wijn daardoor sneller rijpt. Hoe dan ook, we kopen van alles wat en volgen de Loire dwars door Tours, de geboortestad van een andere schrijver: Honoré de Balzac ^[13], die we morgen gaan begroeten. De volgende stop heet Villandry, waar de Cher uitmondt in de Loire. Dit dorp bezit een robuust kasteel met siertuinen ^[14] die geen tuinen meer zijn, maar poëzie. De kleurrijke bloementuinen, kruidentuinen, groentetuinen en boomgaarden vormen een volmaakte symfonie van gotische tuintraditie en architecturale Italiaanse tuinkunst. Het geheel is zo indrukwekkend dat het kasteel zelf tot decor is teruggebracht. Maar dat geeft niet. Vandaag hebben we wel genoeg

gezien. We gaan uitrusten en een goed maal gebruiken in hostellerie La Croix Blanche, een voormalig postkoetsenrelais tegenover de abdij van Fontevraud-l'Abbaye ^[15], waar de Nederlandse eigenaar Mieke Chabenat ons verwacht.

Rabelais, Balzac en Perrault

Dag 4 beginnen we in Seuilly, een klein plaatsje ten zuidwesten van Chinon aan de D117, waar in het 15e-eeuwse landhuis Devinière het Musée Rabelais is gevestigd. Hier werd de bekende schrijver/arts/humanist rond 1490 geboren. Tijd om het van dichtbij te bekijken hebben we eigenlijk niet, want er staat meer op het programma. En dus nemen we via de bekende wijnplaats Chinon de D751 dwars door het Forêt de Chinon naar Azay-le-Rideau. Het château aldaar is lieflijk gelegen op een eilandje midden in de Loire – een zijrivier van de Loire – en een volmaakt voorbeeld van vroegrenaissancekunst. Geen hoek of er staat een torentje op. Honoré de Balzac omschreef het als 'een gefacetteerde diamant, gevormd in de Loire'. De schrijver kwam hier graag, net als in het château de Azay-le-Rideau op de linker oever, 7 kilometer stroomopwaarts van Azay-le-Rideau op de linker

15

INTERNATIONAAL TUINEN FESTIVAL [18]

TEKST: EVA VAN DORST-SMIT

Op het domein van het château de Chaumont-sur-Loire is natuur tot kunstvorm verheven. Landschapsarchitecten en kunstenaars uit de hele wereld hebben hier hun stempel gedrukt op het park, de stallen en de tuinen. Een gedeelte van het park is van juni tot oktober gereserveerd voor het Internationaal Tuinenfestival, een evenement vol kleur en creativiteit. Al 21 jaar toont het festival prachtige composities en plantaardige kunstwerken rondom een jaarlijks thema. Dit jaar is dat 'Verrukking en Delirium'. En dat is te merken aan een overdaad aan botanische en exentrieke hoogstandjes. Wandelend door de verschillende tuinen stelt de bezoeker zich bloot aan visuele, hydraulische en geurende prikkels. Het onverwachte, de weelderigheid en het natuurschoon zijn indrukwekkend, zowel voor kinderen als volwassenen. Een ware inspiratiebron voor tuinliefhebbers en kunstenaars.

16

17

18

van de Indre. Door zijn goede band met eigenaar Jean de Margonne (vermoedelijk de vader van zijn jongere broertje) vond hij in Saché een schuilplaats voor schuldeisers én literaire inspiratie. Zo is onder meer zijn meesterwerk *Le père Goriot* op zijn kamer in Saché geschreven, evenals de romans *Maître Cornélius* en *Louis Lambert*.

Via de D17 en de D7 slingeren we met de Indre terug naar de Loire en arriveren we een halfuurtje later bij het sprookjeskasteel van Ussé [17]. Naar verluidt zou Ussé met zijn vele torentjes en puntige daken Charles Perrault in 1696 hebben geïnspireerd tot het schrijven van Doornroosje. Het kasteel is nog altijd in particulier bezit, maar voor het grootste deel te bezichtigen. In de salons, de galerijen en de slaapkamers staan levensechte poppen opgesteld die het verhaal van Doornroosje moeten verbeelden. Het heeft allemaal een hoog Efteling-gehalte, maar in de Val de Loire, het grensgebied tussen werkelijkheid en illusie, is dit alleszins geoorloofd.

Saumur of Fontevraud-l'Abbaye

Na ons bezoek aan het château d'Ussé vervolgen we de D7 tot aan de splitsing met de D749. Daar passeren we het Centre Nucléaire

de Chinon, een macaber ogende kerncentrale met hoge pijpen en overkokende stoomreservoirs die dikke onheilswolken over de wijngaarden uitstoot. Het is dan ook nauwelijks voor te stellen dat de Bourgueil-wijnen, die hier aan de overkant van de Loire worden geproduceerd, van zo'n formidabele kwaliteit zijn. Toch is het zo en daarom steken we de rivier andermaal over om een kijkje te nemen in dit plaatsje, dat zijn bekendheid meer dankt aan zijn wijn dan aan zijn levendigheid. Voor het diner kunnen we daarom beter doorrijden naar Saumur, de 'parel van Anjou', met zijn dominante château dat zich hoog boven het witte stadje verheft. Aan de place Saint-Pierre vinden we L'auberge Saint-Pierre waar de plaatselijke specialiteit *filet de sandre* (verse snoekbaars uit de Loire) op de kaart staat. Maar we kunnen ook gewoon terug naar ons hotel in Fontevraud-l'Abbaye dat zowel een gastronomisch restaurant (Le Plantagenêt) als een brasserie (La Fontaine d'Evraud) bezit. Want laten we eerlijk zijn: wat is er fijner dan na een vermoeiende dag en een goede maaltijd meteen de trap op te kunnen en op bed te ploffen?

EN ROUTE

Romorantin

Het vloeibare goud

De Loirestreek kent een lokaal aangeplante druif: de Romorantin, een weinig voorkomende variëteit die al sinds de 16e eeuw in de regio te vinden is. Wat is haar geheim en hoe concurreren haar wijnstokken met de beroemde druivenrassen van de Loirevallei?

komen uit een Pinot variëteit - zoals die in de Bourgogne voorkomt - en de Gouais Blanc. De geschiedenisboeken bevestigen dit. Het was koning François I die in 1519 opdracht gaf om deze Bourgondische druivensoort aan te planten bij zijn kasteel, het château de Romorantin in de Loir et Cher. Maar liefst 80.000 wijnstokken vonden rondom zijn residentie hun nieuwe bestemming. De druif floreerde op de zanderige grond van de Sologne, waardoor zij in de loop

der tijd haar Bourgondische *roots* verloor en betiteld werd als 'Romorantin', naar het château van haar importeur. Toch bestaan er synoniemen voor deze druif, zoals *Gros pinot de la Loire*, *Plant de Brézé* en *Petit Dannezy*. Anno 2012 mogen slechts tien domeinen rondom Cheverny de Romorantin-wijn produceren. Samen bezitten ze een oppervlakte van 60 hectare en dragen ze sinds 1993 het AOC Cour-Cheverny keurmerk.

Zoete ontwikkeling

Een van die domeinen is Domaine de la Désoucherie. Als sinds de 18e eeuw is het in bezit van de familie Tessier. In 1969 kwam het in handen van Christian Tessier. Zijn zoon Fabien Tessier bestiert nu het bedrijf. Vader Christian blikt tevreden terug op het moment dat de Romorantin het keurmerk AOC kreeg: 'Ik was destijds vicepresident van de Appellation Cheverny. Door de kwaliteit steeds verder te verbeteren, is het ons gelukt de titel te bemachtigen. Daarnaast mogen we ook het 'Terra Vitis' keurmerk voeren.' Dat

de AOC Cour-Cheverny deze titels waard is, wordt duidelijk bij het proeven: de wijn is droog en levendig, rijk aan alcohol, maar toch fruitig met een goede zuurgraad. Het heeft een gouden schittering en draagt een bouquet van honing en acacia. De Romorantin is een goede bewaarwijn en wordt - in tegenstelling tot andere droge Loirewijnen - na verloop van tijd zoeter en ronder. 'Le Grand R', Tessiers frisse variant van de Cour-Cheverny AOC, is heerlijk bij asperges, vis, coquilles en wit vlees. Met het verstrijken der jaren gaat hij ook goed samen met patrijs, zeekreeft en foie gras. Dat geldt eveneens voor de Cour-Cheverny AOC 'Solea', die een verrassende medium dry variant biedt.

EN ROUTE

AANBEVOLEN ADRESSEN

DOMAINE DE LA DESOUCHERIE
Producent van de AOC Cour-Cheverny.
Er is tevens een leuke gîte tussen de wijngaarden aanwezig.
www.christiantessier.fr

MAISON DES VINS DE CHEVERNY
Hét wijnhuis van Cheverny met alle informatie over de plaatselijke wijnen.
www.maisondesvinsdecheverny.fr

WIJNHUIS DIVINO-DUVIN
Importeur van Romorantin wijnen.
www.divinoduvin.nl
info@divinoduvin.nl
tel. 06-54944171

Het wijde dal van de Loire vormt het meest uitgebreide wijngebied van Frankrijk. Langs de ruim duizend kilometer tellende Loire en haar zijrivieren vinden we wijngaarden die naar de zon gekeerd zijn. Beroemde wijnen als Muscadet, Saumur Champigny, Bourgueuil, Chinon, Sancerre en Pouilly voeren de boventoon op de regionale wijnlijst. Hoe veelzijdig de wijnen van de Loire ook zijn, frisheid en finesse blijven hun gemeenschappelijke kenmerk. Dit danken zij voornamelijk aan de natuurlijke zuren, die bij de druiven aan de noordelijke klimaatgrens van de wijnbouw ook bij volledige rijping behouden blijven. Tussen alle vignobles en domeinen in, vinden we de unieke Romorantin, die zelfs een eigen Appellation d'origine Contrôlée bezit: Cour-Cheverny.

AOC Cour-Cheverny

Volgens recent DNA-onderzoek is de Romorantin-druif waarschijnlijk voortge-